

Suvonov Behruz Iskandar o'g'li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti o'qituvchisi

Sunatov Jo'rabek Turg'unbek o'g'li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti o'qituvchisi

Farmonova Marvarid Kamol qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

Maxmanazarov Ozodbek Hamza o'g'li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim jarayonining deyarli barcha darajalarida onlayn ta'limning psixologik va pedagogik xususiyatlari hamda raqamli didaktika haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar. Onlayn ta'lim, daraja, raqamli didaktika, pedagogik jihat, motivatsiya, diqqat, interaktiv kontent, moslashuvchanlik.

Аннотация: В данной статье представлена информация о психолого-педагогических особенностях онлайн-обучения и цифровой дидактики практически на всех уровнях образовательного процесса.

Ключевые слова: Онлайн-образование, уровень, цифровая дидактика, педагогический аспект, мотивация, внимание, интерактивный контент, гибкость.

Annotation: This article provides information about the psychological and pedagogical features of online education and digital didactics at almost all levels of the educational process.

Keywords: Online education, level, digital didactics, pedagogical aspect, motivation, attention, interactive content, flexibility.

Hozirda biz juda shiddat bilan yangilanib borayotgan zamonda yashamoqdamiz va shu sababli bu kabi ta'sirlar inson sog'ligi hamda ruhiyatiga

ta'sir etmasdan qolmaydi. Bunga o'xshash hodisalar maktab yoshidagi o'quvchilarda ham vaqti-vaqti bilan ko'zga tashlanib turadi. Misol tariqasida biz uchun foydali bo'lgan aloqa vositalaridan noto'g'ri foydalanish natijasida telefon yoki shunga o'xshash qurilmalarga nisbatan qaramlikning yuzaga kelishi ehtimoli yo'q emas. [1].

Didaktika ilmiy nazariya sifatida ta'lim va tarbiya jarayoniga muhim ta'sir ko'rsatadi. Didaktikaning boy ilmiy merosi va ta'limdagi so'nggi tendensiyalarga tayangan holda, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston — 2030" Strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida, Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risidagi Qaroriga muvofiq biz raqamli usullar va muhandislik yondashuvining integratsiyalashuvi ta'lim jarayonida qanday yangi istiqbollar va imkoniyatlarga olib kelishi mumkinligiga e'tibor qaratamiz. Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotni faol rivojlantirish, barcha tarmoqlar va sohalarda, eng avvalo, davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash va qishloq xo'jaligida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, elektron hukumat tizimini takomillashtirish, dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalarining mahalliy bozorini yanada rivojlantirish, respublikaning barcha hududlarida IT-parklarni tashkil etish, shuningdek, sohani malakali kadrlar bilan ta'minlashni ko'zda tutuvchi 220 dan ortiq ustuvor loyihalarni amalga oshirish boshlangan. Bundan tashqari, 40 dan ortiq axborot tizimlari bilan integratsiyalashgan geoportalni ishga tushirish, jamoat transporti va kommunal infratuzilmani boshqarishning axborot tizimini yaratish, ijtimoiy sohani raqamlashtirish va keyinchalik ushbu tajribani boshqa hududlarda joriy qilishni nazarda tutuvchi "Raqamli Toshkent" kompleks dasturi amalga oshirilmoqda [2].

Onlayn ta'limning keng qo'llanilishi turli ta'lim darajalarida psixologik va pedagogik jihatlarni hisobga olishni talab qiladi. Bu jarayonda raqamli didaktika muhim rol o'ynaydi. Quyida ta'limning turli darajalarida onlayn ta'limning psixologik-pedagogik jihatlari va raqamli didaktika masalalari haqida ma'lumot beriladi.

Boshlang'ich ta'lim.

Psixologik-pedagogik jihatlar:

1. Motivatsiya: Bolalar uchun onlayn ta'limning qiziqarli va interaktiv bo'lishi muhim. O'yinga asoslangan o'qitish metodlari orqali bolalarning e'tiborini jalb qilish va motivatsiyasini oshirish kerak.

2. E'tibor va diqqat: Yosh bolalar uzoq vaqt davomida diqqatini bir joyga to'plashda qiyinchiliklar bo'lishi mumkin. Kichik vaqt oralig'ida qisqa darslar va interaktiv faoliyatlar bilan ishlash tavsiya etiladi.

3. Ijtimoiy muloqot: Bolalar uchun ijtimoiy muloqot muhim. Onlayn darslarda jamoa ishlari, muhokamalar va o'yinlar orqali ijtimoiy muloqotni ta'minlash kerak.

Raqamli didaktika:

1. Interaktiv kontent: Multimedia materiallari, video darslar va interaktiv o'yinlar bilan darslarni boyitish.

2. Moslashuvchan o'qitish: Har bir bola o'z sur'atida o'qish imkoniyatini berish.

3. Ota-ona ishtiroki: Ota-onalarni o'quv jarayoniga jalb qilish va ularni bolalarining o'quv faoliyatini kuzatish imkoniyatini berish.

O'rta ta'lim.

Psixologik-pedagogik jihatlar:

1. O'zini-o'zi boshqarish: O'quvchilarning o'z o'qish jarayonlarini boshqarish qobiliyatlarini rivojlantirish. Bu jarayonda vaqtni boshqarish va mustaqil o'qish ko'nikmalarini oshirish muhim.

2. Moslashuvchanlik: Har bir o'quvchining o'quv ehtiyojlariga moslashuvchan yondashish. Shaxsiylashtirilgan o'quv rejalar va vazifalar bilan ta'minlash.

3. Qo'llab-quvvatlash: O'quvchilar uchun psixologik qo'llab-quvvatlash xizmatlarini tashkil etish.

Raqamli didaktika:

1. Moslashuvchan o'quv rejalar: O'quvchilarning darajasi va ehtiyojlariga mos ravishda o'quv materiallarini sozlash.

2. Texnologik Integratsiya: Google Classroom, Microsoft Teams kabi vositalarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish.

3. Baholash Vositalari: Onlayn testlar va baholash vositalari orqali o'quvchilarning bilim darajasini kuzatish.

Oliy ta'lim.

Psixologik-pedagogik jihatlar:

1. Avtonomiya va mustaqillik: Talabalarning mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish. Mustaqil tadqiqotlar va loyihalarni bajarishga rag'batlantirish.

2. Kritik tafakkur: Kritik tafakkur va tahliliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun muhokamalar va tahlil mashg'ulotlari tashkil etish.

3. Hamkorlik: Jamoa ishlarini rivojlantirish. Hamkorlikda ishlash va muammolarni birgalikda hal qilish ko'nikmalarini oshirish.

Raqamli didaktika:

1. Ochiq ta'lim resurslari: Ochiq ta'lim resurslari va kurslardan foydalanish. Coursera, edX kabi platformalardan kurslar olib borish.

2. Virtual simulyatsiyalar: Fan va texnologiya sohasida virtual simulyatsiyalar va laboratoriya ishlarini tashkil etish.

3. Tarmoq muhitlari: Onlayn forumlar, bloglar va tarmoq platformalari orqali bilim almashish va tarmoq muhitlarini yaratish.

Raqamli didaktika masalalari.

1. O'quv dasturlarini raqamli formatda loyihalash: O'quv dasturlarini raqamli formatda loyihalash va optimallashtirish.

2. Interaktiv ta'lim texnologiyalari: Interaktiv ta'lim texnologiyalari va multimedia vositalarini qo'llash.

3. Raqamli savodxonlik: O'quvchilar va o'qituvchilar uchun raqamli savodxonlikni oshirish dasturlari.

4. Onlayn baholash: Onlayn baholash tizimlarini yaratish va rivojlantirish.

5. Texnologik infratuzilma: Ta'lim muassasalari uchun zarur texnologik infratuzilmani ta'minlash.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, raqamli ta'limning psixologik-pedagogik jihatlari va didaktika masalalari, turli ta'lim darajalarida muvaffaqiyatli ta'lim jarayonini tashkil etish uchun muhimdir. Ushbu jihatlarni hisobga olish orqali o'quvchilar va talabalarning bilim olish jarayoni samarali va interaktiv bo'lishiga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Sultonova D.G'. Ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar va masofaviy o'qitishning psixologik jihatlari.
2. Temirova Shaxlo Rahmonovna, Xidraliyev Rahmatulloh Toxir o'g'li. Raqamli didaktika: nazariy ta'rif, ta'lim va ijtimoiy sohadagi ahamiyati. "Raqamli didaktika va madaniyat: zamonaviy tendensiyalar, yondashuvlar, yechimlar" respublika ilmiy-amaliy anjumani. 2024 y.
3. Jurayev, O. M. o'g'li ., Suvonov, B. I. o'g'li ., & Xayriddinov, S. B. (2024). INKLYUZIV TA'LIMNI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI. GOLDEN BRAIN, 2(12), 105–108. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11501150>
4. Jurayev, O. M. o'g'li ., Suvonov, B. I. o'g'li ., & Xayriddinov, S. B. (2024). PEDAGOGLARNI KASBIY RIVOJLANTIRISH. GOLDEN BRAIN, 2(12), 100–104. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11501095>
5. Jurayev, U. M. o'g'li. (2024). MA'LUMOTLAR BAZASI BILAN ISHLASHDA C++ DASTURLASH TILIDAN FOYDALANISH.
6. Iskandar o'g'li, S. B. (2024). VIRTUAL O'YINLARNING YOSHLAR ONGGIGA TA'SIRI. GOLDEN BRAIN, 2(16), 31-35.
7. Khayriddinov, S. (2023). CLOUD TECHNOLOGIES AS A TOOL FOR FORMING PERSONAL INFORMATION EDUCATIONAL ENVIRONMENT. International Bulletin of Engineering and Technology, 3(4), 72-76.
8. Khayriddinov, S., & Nodirova, F. (2024). ADVANCED PEDAGOGICAL IN IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION THE SIGNIFICANCE OF EXPERIENCES IN THE EDUCATIONAL SYSTEM. *Talqin Va Tadqiqotlar*, (28).

9. Хайриддинов, Ш. Б. (2024). ФИЛОСОФСКИЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ. *Экономика и социум*, (2-2 (117)), 669-672.
10. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 26-30.
11. Botirovich, X. S., & Iskandar o'g'li, S. B. (2024). PERFORM ADDITION AND MULTIPLICATION OPERATIONS IN EXCEL. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 42-46.
12. Iskandar o'g'li, S. B. (2023). TABIIY GAZNI QAYTA ISHLASH JARAYONINING INTELLEKTUALLASHTIRILGAN BOSHQARUVIDA NOANIQ MANTIQ ASOSIDAGI MODELDAN FOYDALANGAN HOLDA NAZORAT QILISH.
13. Abduqodirov, A. A., Yusupbekov, A. N., Suvonov, B. I., & Toshtemirov, R. T. (2022). TABIIY GAZNI QAYTA ISHLASH JARAYONINING INTELLEKTUALLASHTIRILGAN BOSHQARUVIDA NOANIQ MANTIQ ASOSIDAGI MODELDAN FOYDALANGAN HOLDA NAZORAT QILISH. *Инновационные подходы, проблемы, предложения и решения в науке и образовании*, 1(1), 100-108.
14. Suvonov, B., & Jamilova, S. (2024). SUN'IY INTELLEKTUAL TIZIMLARDA NOANIQ MANTIQNING AHAMIYATLILIGI VA UNING ANIQ MANTIQDAN FARQI. *Interpretation and researches*, (4 (26)).
15. Suvonov, B., & Islomov, A. (2024, May). VIRTUAL REALITY AND THE PRINCIPLES OF USING VIRTUAL REALITY IN THE EDUCATIONAL PROCESS. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 57-59).
16. Suvonov, B., & Xayriddinov, S. (2024). TEACHING FOREIGN LANGUAGES BASED ON INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES. " *Science Shine*" *International scientific journal*.

17. Suvonov, B. I. (2023). INFORMATION AND COMMUNICATION SYSTEMS FOR TECHNOLOGICAL PROCESS MANAGEMENT: A COMPREHENSIVE REVIEW. *Экономика и социум*, (11 (114)-2), 440-443.
18. Botirovich, X. S., & Iskandar o'g'li, S. B. (2024). PERFORM ADDITION AND MULTIPLICATION OPERATIONS IN EXCEL. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 42-46.
19. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O 'ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO 'NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. *COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS*, 1(1).
20. Sunatov, J. R. (2023, December). TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O 'RNI. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions"* (Vol. 1, No. 01).
21. Sunatov, J. R., Shamatova, G., & Maxmanazarov, O. (2024). TA'LIMDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH (MS POWERPOINT AMALIY DASTURIY TA'MINOT MISOLIDA). *Talqin va tadqiqotlar*, (28).
22. Abduvaliyev, A. A., & Sunatov, J. T. (2024). IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISHDA TREND MEZONIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI. *Экономика и социум*, (2 (117)-1), 69-73.
23. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. *Modern Science and Research*, 3(5), 191-195.
24. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 26-30.
25. Murodullo o'g'li, J. U. APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN TECHNICAL SYSTEMS IN ENGINEERING FIELDS.
26. Asror o'g'li, A. O., & Rahmon o'g'li, S. E. (2024). TA'LIMGA VEB PLATFORMALARNI JORIY ETISHNI TAHLIL QILISH. *GOLDEN BRAIN*, 2(8), 92-97.

27. Sa'dullayev, A., & Asrorov, O. (2024). THE ESSENCE OF NEW PEDAGOGICAL TERMS DURING THE REFORMS IMPLEMENTED IN THE FIELD OF EDUCATION. " *Science Shine*" *International scientific journal*, 14(1).